

Aine: INIMESEÕPETUS

I. Õppe- ja kasvatus eesmärgid

Inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb oma keha ning mõistab inimese kasvamise ja arenemisega seotud muutusi ning vastutust (nt seksuaalsuse olemus ja sellega seotud vastutus, töövõime jne);
- 2) hoiab oma tervist, järgides tervislikku eluviisi, käitub nii, et ei sea ohtu enda, teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- 3) märkab ja mõistab kaaslaste ning iseenda emotsionaalseid seisundeid, käitumisviise; oskab neid hinnata ja nendega toime tulla;
- 4) hoiab puhtust ja korda; orienteerub eluasemega seotud küsimustes, omandab teadmised ja oskused majandamiseks, koduse elu korraldamiseks;
- 5) suudab täiskasvanu suunamisel eristada ning teadvustada oma oskusi ja võimeid, otsib erinevatest teabeallikatest võimetekohaseid jätkuõppevõimalusi ja teeb enda jaoks optimaalseid valikuid;
- 6) tunneb huvi ümbritseva ühiskonnaelu vastu;
- 7) tunneb olmesuhtlemiseks vajalikke kodanikuõigusi ja -kohustusi, järgib sotsiaalseid nõudeid ja käitumisetiketti.

II. Õppeaine kirjeldus kooliastmeti (1.-2. klass)

1.–2. klassis on inimeseõpetuse põhisisuks lähiümbruse märkamine, selle teadvustamine (suhtes mina ja meie) ning sotsiaalse kompetentsuse arendamine. Õpitakse koos tegutsema nii matkides kui ka eeskuju ja juhendamise järgi. Omandatakse baassõnavara ja -lausungimalle ning elementaarseid (olme)suhtlusoskusi: teise inimese kuulamine, ütluste mõistmine ja nendele reageerimine (vastusrepliigid dialoogis), dialoogi alustamine ja jätkamine tuttavas situatsioonis jms. Õpitakse (mängu)asjade kasutamist ja hoidmist, mängus osalemist, reeglitest kinnipidamist, mängu algatamist, rollide ja vajalike mänguasjade jagamist jne. Kohati võib olla keeruline rollimängudes osalemine. Õpilased vajavad pidevat motiveerivat tagasisidet oma tegevuse ja saavutuste kohta. Võrreldavate situatsioonide ja illustratsioonide (joonised, fotod) toel õpitakse märkama ja eristama (puhas/must, meeldib / ei meeldi jne) ümbritsevate esemete, ruumide ja inimeste (sh iseenda) esteetilisi omadusi. Õpitakse eristama isiklikke, võõraid ja ühiseid esemeid, neisse heaperemehelikult ja turvaliselt suhtuma ning neid kasutama. Õpitakse ka märkama ja eristama eakaaslaste käitumisviise. Harjutatakse viisakat käitumist (tervitamine, palumine, tänamine, eakaaslase ja täiskasvanu poole pöördumine, võimalik keeldumine jne)

III. Teemaatiline planeerimine klassiti

1.klass, kokku 35 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: MINA JA MEIE			
<p>Mina: minu välimus ja mulle meeldivad tegevused.</p> <p>Tervitamine (igapäevane tervitamine koolis, tervitusele vastamine).</p> <p>Enesetutvustamine ja kaaslastega tutvumine dialoogis (nimi, kool, klass)</p> <p>Õpitegevused koolis, õppevahendid.</p> <p>Tüli vabandamine, leppimine (dialoogi repliigid).</p> <p>Peo-, töö-, spordiriietus (riietusesemed, riietuse sobitamine situatsiooniga).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>tutvustab ennast, nimetades oma nime, kooli, klassi, kodu asukohta, õdedevendade ja vanemate nimed;</p> <p>nimetab küsimuste abil oma lemmiktegevusi;</p> <p>osaleb ühistes (õppe)mängudes ja järgib meelde tuletamisel mängureegleid;</p> <p>vastab dialoogi repliigile, alustab dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;</p> <p>tunneb ära kaaslaste tegevuses ning õppesituatsioonis õige ja vale käitumise;</p> <p>valib õpituatsioonis leppimiseks ja vabandamiseks sobivad repliigid.</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.</p>	<p>Matemaatika: suurustunnused.</p> <p>Vene keel: kõnearendus.</p> <p>Muusika: kooli laul.</p> <p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Kehaline kasvatus: spordibaasi tutvustus, käitumis- ja hügieeni nõuded, ohutustehnika.</p>
Peatükk: MINA JA TERVIS			

<p>Kehaosad (pea, kael, keha, käed, jalad), juuksed ja nägu. Kehaosade (nägu, kael, käed, jalad) pesemine, küünte eest hoolitsemine.</p> <p>Hammaste pesemine. Tualeti kasutamine.</p> <p>Toitumine (toidud: supp, praad jne, toidunõud). Käitumine söögilauas: toidu palumine, tänamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab oma kehaosi (pea, kael, kõht, selg, käed, jalad, juuksed ja nägu);</p> <p>2) hoolitseb isikliku välimuse ja hügieeni eest (kammib juukseid, peseb käsi ja hambaid, kasutab tualetti);</p> <p>3) järgib õpetaja meeldetuletusel hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms).</p>	<p>Tervis ja ohutus: taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.</p>	<p>Kunst: portree joonistamine.</p> <p>Eesti keel: kehaosad, kõõgi- ja juurviljad.</p> <p>Loodusõpetus: kõõgi- ja juurviljade kasutamine toiduks.</p>
Peatükk: MINA JA PERE			
<p>Pereliikmed (vanemad, õedvennad, vanavanemad), nende nimed.</p> <p>Pereliikmete kodused tööd, pereliikmete abistamine, minu kohustused kodus.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) väärtustab kodu ja perekonda; kirjeldab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes;</p> <p>2) teab oma kohustusi kodus;</p> <p>3) nimetab oma pereliikmed ja teab nende nimesid.</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid.</p>	<p>Matemaatika: kujutlused raskustest.</p> <p>Kunst: põhivärvid, pilt perest.</p> <p>Tööõpetus: meisterdamine, voolimine puuvilju-ja juurvilju.</p> <p>Vene keel: kõnearendus.</p> <p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p>
Peatükk: MINA JA MINU KODU			
<p>Kodumaja (talamaja/ eramu/korter suures majas);</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) märkab õpetaja suunamisel ümbritsevate</p>	<p>Kultuuriline identiteet: taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes</p>	<p>Vene keel: lause koostamine oma toast.</p>

<p>ruumid kodus (esik, köök, elutuba jt).</p> <p>Mööbel kodus ja koolis (esemed, nende otstarve).</p> <p>Kodu asukoht. (Eestimaa; küla/linn/alev). Eestimaa, minu kodumaa. Eesti Vabariigi lipp.</p>	<p>esemete valimust, esemete ja ruumide puhtust ning korrashoidu;</p> <p>2) korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p> <p>3) teab, et elab Eestis. Väärtustab Eestimaad oma kodumaana;</p> <p>4) teab Eesti lipu värve nende õiges järjestuses.</p>	<p>mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv.</p>	<p>Matemaatika: ruumisuhed, geomeetrilised kujundid.</p> <p>Loodusõpetus: kodune aadress, linn/ küla/alev.</p> <p>Eesti keel: mööbel (laud, tool, voodi...), värvid (sinine, must, valge).</p> <p>Kunst: oma tuba, Eesti lipp, Pikk Hermann</p>
Peatükk: MINA JA AEG			
<p>Nädal (töö- ja puhkepäevad; eile, täna, homme).</p> <p>Ööpäeva osad (hommik, päev, õhtu, öö).</p> <p>Aasta (aastaajad: laste tegevused, riietus, ohud jalakäijatele liikluses).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab nädalapäevi, ööpäeva osasid ja aastaaegu õiges järjestuses, teab oma sünnipäev ja aastaaeg;</p> <p>2) teab ohud jalakäijatele liikluses.</p>	<p>Tervis ja ohutus: taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.</p>	<p>Kehaline kasvatus: liikumine, pallide veeretamine jne.</p> <p>Eesti keel (sõnavara laiendamine)</p> <p>Loodusõpetus: aastaajad ja nende tunnused, ohud jalakäijatele liikluses.</p> <p>Kunst: oma sünnipäeva aastaaja joonistamine.</p>
Peatükk: MINA JA ASJAD			
<p>Minu oma, kaaslase oma (enda ja kaaslaste, sh õpetaja asjade kuuluvuse eristamine), asjade palumine kasutamiseks.</p> <p>Ausus asjade jagamisel.</p> <p>Koristustööd ja –vahendid klassiruumis ning kodus.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teeb vahet endale ja teistele kuuluvate asjade vahel; korrastab õpetaja juhendamisel oma töölauda ja lähiümbrust;</p> <p>2) keskkonnakaitse elementaarsed reeglid.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on</p>	<p>Vene keel: viisakad sõnad.</p> <p>Eesti keel: viisakad sõnad (Aitäh! Palun!).</p> <p>Tööõpetus: klassiruumi koristamine.</p> <p>Loodusõpetus: keskkonnakaitse elementaarsed reeglid.</p>

		valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.	
Peatükk: MINA JA TURVALISUS			
Sõidutee ohutu ületamine (valgusfoor, ülekäigurada, maantee ületamine). Liikumine jalakäijate teel üksi ja rühmaga. Helkur. Ühissõidukid kodukohas (sõiduki ootamine, sisenemine, väljumine; tänava (sõidutee) ületamine; sõidupilet). Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialoogi repliigid).	Õpilane: 1) teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada, ja käitub vastavalt; 2) kirjeldab ühissõidukisse sisenemise ja väljumise korda; 3) teab peast oma täiskasvanud pereliikme telefoninumbrit.	Tervis ja ohutus: taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.	Vene keel: lause koostamine, täiskasvanu poole pöördumist eksimise korral ja abi palumine, luuletused. Muusika: laulud kevadest, taktide koputamine. Matemaatika: tekstülesannete lahendamine. Eesti keel: sõnavara (sõidutee, helkur, valgusfoor, buss, bussipilet)

2.klass, kokku 35 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: MINA JA MEIE			
Tervitamine: erinevad tervitusväljendid; eakaaslaste ja täiskasvanute tervitamine. Enesetutvustamine ja tutvumine kaaslastega dialoogis (vanus, sünnipäev). Kaaslase kutsumine ühistegevusse. Klassi reeglid	Õpilane: 1) tuttavates situatsioonides tervitab, palub, tänab, vabandab; 2) teab oma vanust, sünnipäeva ja kodust aadressi; 3) alustab ja jätkab dialoogi;	Keskkond ja jätkusuutlik areng: taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.	Vene keel: lausete koostamine (rõõmus, kurb, sõbralik, vihane, üllatunud; ametid). Loodusõpetus: sünnipäev, kodune aadress. Eesti keel: sõnavara (Palun vabandust!)

<p>(sõnastamine ühisvestluses), reeglite vajalikkus. Suhtluspartnerite näoilmed ja hääletoon (rõõmus, kurb, sõbralik, vihane, üllatunud). Kiusamine (äratundmine), täiskasvanult abi palumine. Oma eksimuse tunnistamine ja vabandamine; positiivne reageerimine vastuseks vabandamisele. Koolitöötajate ametid.</p>	<p>4) kutsub õpetaja suunamisel kaaslasi tuttavat (õppe)mängu mängima, valib ja jagab rolle ning mänguasju; 5) nimetab näoilmele ja hääletoonile vastava emotsiooni (4 erinevat); 6) hindab õpetaja abiga kaaslaste igapäevaseid käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi tasandil; 7) demonstreerib õpitu olukorras vabandamist ja sellele positiivset vastust; 8) teab koolitöötajate ameteid.</p>		
Peatükk: MINA JA TERVIS			
<p>Isiklik hügieen: igapäevane pesemine, dušš, vann, saun; pesemisvahendid ja nende korrashoid. Hügieen enne ja pärast igapäevaseid tegevusi (söömine jne), nohu-köha korral. Hammaste tervishoid: värske aed- ja puuvili, kommid; hambaarst.</p>	<p>Õpilane: 1) kirjeldab ja järgib hügieeninõudeid igapäevaste tegevuste käigus, nohu/köha korral (käte pesemine, taskuräti kasutamine jms); 2) kirjeldab pildile toetudes hammaste tervishoidu;</p>	<p>Tervis ja ohutus: taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.</p>	<p>Vene keel: luuletuse hügieenist pähe õppimine. Matemaatika: võrdlemine, tekstülesannete lahendamine. Kehaline kasvatus: spordiplatsi külastamine. Eesti keel: sõnavara (nohu-köha, aed, puuviljad, juurviljad, köögiviljad).</p>

<p>Liikumise vajalikkus ja võimalused; mängukohad väljas, ohutusnõuded. Toitumine (söögikorrad, sobivad toidud; sooja koolilõuna vajalikkus). Käitumine söögilauas: toidu tõstmine, vestlus söögilauas.</p>	<p>3) väärtustab liikumist ja aktiivseid tegevusi oma päevakavas; 4) nimetab illustratsioonidele toetudes vajalikke toidukordi ja tervisele kasulikke toite; 5) käitub söögilauas viisakalt (palub, tänab, räägib vaikse häälega, hoiab puhtust).</p>		<p>Loodusõpetus: aed (puuviljad, köögiviljad – ja juurviljad). Tööõpetus: köögivilju plastiliinist voolimine.</p>
Peatükk: MINA JA PERE			
<p>Pereliikmete tegevused, ühised tegevused ja mängud, pereliikmetega arvestamine. Vanemate ametid. Sugulased (onu, tädi; onude, tädide lapsed).</p>	<p>Õpilane: 1) nimetab oma lähisugulasi; 2) kirjeldab üksteisega arvestamise võimalusi peres; 3) teab oma vanemate ametid; 4) selgitab lähemaid sugulussuhteid.</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.</p>	<p>Matemaatika: võrdlemine, rühmitamine. Vene keel: lausete koostamine vanemate ametist; töö tekstiga. Eesti keel: sõnavara (onu, tädi).</p>
Peatükk: MINA JA MINU KODU			
<p>Minu kodu (ruumid, sisustus), aadress. Lemmikloom kodus. Koduarmastus. Koolis tähistatavad riiklikud ja</p>	<p>Õpilane: 1) teab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes; 2) teab peast oma aadressi;</p>	<p>Kultuuriline identiteet: taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisladi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride</p>	<p>Vene keel: lugemispalad, mõistekaardi koostamine; nimisõna; omadussõna; teemal põhjal lühijutu koostamine plaani järgi.</p>

<p>rahvakalendripühad (olulisemate tegevuste nimetamine illustratsioonide järgi).</p>	<p>3) kirjeldab ja väärtustab oma kodu ja koduloomi; 4) kirjeldab pildile toetudes tähtsamate pühade tähistamist.</p>	<p>mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.</p>	<p>Matemaatika: eristab ja kasutab ühe- ja kahekohalise arve. Liidab ja lahutab 20 piires. Eesti keel: lugemispalad, sügisluleetus, mõistekaart. Tööõpetus: erinevatest materjalidest meisterdamine.</p>
Peatükk: MINA JA AEG			
<p>Aasta (aastaaegadele vastavad kuud, välitööd koduümbruses aastaaegade kaupa; vanus, sünnipäev: kuupäev, kuu). Kellaaeg täistundides. Päevakava: minu ja kaaslaste tegevused koolis ja kodus; tegevused, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks.</p>	<p>Õpilane: 1) määrab aega täistundides; 2) kirjeldab ja väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks; 3) kirjeldab piltidele toetudes oma päevakava.</p>	<p>Tervis ja ohutus: taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisel.</p>	<p>Matemaatika: kellaaeg täistundides, kalender; aastaaeg. Eesti keel: sõnavara laiendamine. Vene keel: teksti koostamine endast. (nimi, vanus, sünnipäev, minu lemmiktegevused. Loodusõpetus: aastaaegadele vastavad kuud ja välitööd. Kehaline kasvatus: jooksmine, kõndimine, orienteerumine – lehtede korjamine.</p>
Peatükk: MINA JA ASJAD			
<p>Minu oma, kaaslaste oma, meie oma (esemete hoidmine ja kasutamine; andmine, laenamine, varastamine, lõhkumine; kadetus, lahkus). Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.</p>	<p>Õpilane: 1) eristab oma, võõrast ja ühist asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta; 2) väärtustab ausust asjade jagamisel;</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub</p>	<p>Matemaatika: mõõtühikud (raha, euro, sent). Loodusõpetus: käitumine tänaval ja bussis (õppekäik muuseumisse). Vene keel: lausete koostamine viisaka sõnadega.</p>

<p>Transpordivahendid kodu ja kooli vahel liiklemiseks. Käitumine liiklusvahendites. Telefoni viisakas vastuvõtmine; helistamine vanematele</p>	<p>3) kirjeldab erinevaid võimalusi kodust kooli jõudmiseks; 4) käitub tänaval ja liiklusvahendis viisakalt.</p>	<p>oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara (viisakad sõnad).</p>
<p>Peatükk: MINA JA TURVALISUS</p>			
<p>Sagedasemad lastega toimuvad õnnetusjuhtumid: kukkumised, liiklusõnnetused jalakäijatega (sõidutee valesti ületamine, seisva liiklusvahendi varjust väljumine, liiklemine talvisel teel); juhtumist teatamine lähimale täiskasvanule. Käitumine võõraste inimestega (koju sisselaskmine, võõraga kaasaminek, asjade/maiustuste vastuvõtmine jms; hädaolukorras abi palumine). Võõras ümbrus, eksimine, abi palumine (dialogi repliigid), vanemale helistamine.</p>	<p>Õpilane: 1) teab sagedasemaid ohtusid kooliteel liiklemisel ja võõraste inimestega suhtlemisel, 2) oskab pöörduda täiskasvanu poole abi saamiseks; 3) kirjeldab pildile toetudes õnnetusi vältivat käitumist; 4) demonstreerib õpitu olukorras käitumist võõraste inimestega.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.</p>	<p>Matemaatika: tekstülesannete koostamine ja lahendamine, võrdlemine, termomeetri mudeli kasutamine. Vene keel: mõistekaart, lugemispalad; (kõnearendus) ristsõnad, mõistatused. Eesti keel: ristsõnad, mõistatused. Kunst ja tööõpetus: raamatu koostamine suvest (piltide joonistamine).</p>

IV. Õpiväljund 1.-2. klass (projekt, õpikäigud)

Õpiväljund	Eesmärk (seotud õpilase teadmiste, oskuste ja pädevustega)	Sisu (mida konkreetselt teeme selle aine raames)
Fotonäitus „Millist värvi on suvi“?	Teab sagedasemaid ohtusid liiklemisel, veekogus ja võõraste inimestega suhtlemisel.	Raamatu koostamine piltidest, mis on seotud suvise käitumise reeglitega.
Orienteerumine kodukohas	Teab, kuidas ohutult sõiduteed ületada.	Õpimappi joonistused.
Mardi-ja kadripäev päev	Õpilane hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad.	Õpilased osalevad pidustustel, õpivad tundides traditsioonilisi laule ja mängivad rahvamänge.
Jõulud	Õpilane hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad; järgib viisakusreegleid.	Jõuluüritustel osalemine kooli aulas ja klassiõhtul, käitumis ja viisakuse reeglite järgides. Klassikaaslastele kingituse ettevalmistamine ja kinkimine.
Sõbrapäev	Õpilane oskab leida vajalik teavet erinevatest infoallikast ning seda infot edasi anda. Oskab koostada soovid sõpradele, arvestades oma kaaslasi huve.	Õpilane meisterdab kaardi ja saadab head soovid sõpradele või lähedastele.
Vastlad	Õpilane väärtustab kultuurilist mitmekesisust.	Erinevate rahvaste kultuure tutvustavad aktiivõppe tegevused lähtuvalt õpetaja tööplaanist.

V. Õppeaine kirjeldus kooliastmeti (3.-5. klass)

3.–5. klassis kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel). Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaolu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostegevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi. Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit. Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud,

praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel. Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

VI. Teemaatiline planeerimine klassiti

3.klass, kokku 35 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: MINA			
<p>Mina erinevused ja sarnasused teiste inimestega.</p> <p>Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus.</p> <p>Eneseteadvus ja enesehinnang.</p> <p>Lapse õigused, kohustused ja kaitse.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja mille poolest erineb teistest;</p> <p>2) väärtustab iseennast ja teisi;</p> <p>3) alustab ja jätkab dialoogi (küsimus – vastus, teade – küsimus, kutse koostevusele, nõustumine, loobumine).</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: iga inimese väärtus, viisakas käitumine, vastutustunne ja südametunnistus, käitumisreeglid ja nende vajalikkus.</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: inimeste erinevad tööd ja töökohad, koostöö ja tööjaotus, endasse uskumine, eneseanalüüs, enesekontroll, oma väärtuste selgitamine.</p>	<p>Matemaatika: suurustunnused.</p> <p>Eesti keel /Vene keel: sõnavara laiendamine, kõnearendus, lause ja lugusid koostamine.</p> <p>Kehaline kasvatus: mängud, arutab läbi mängureglid, nõustub.</p>
Peatükk: MINA JA MEIE			
<p>Minu ja teiste vajadused. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste aitamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) hindab ning vastandab õpituatsioonis oma ja kaaslaste igapäevaseid</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: sallivus, toetavad inimsuhted ja vägivallatus, vastutustunne ja südametunnistus, hoolivus, usaldus, empaatia, erinevuste ja mitmekesisuse</p>	

<p>Sallivus. Oma vigade ja süü tunnistamine. Vabandamine. Leppimine. Ausus ja õiglus vastukaaluks ebaõiglusele, kaebamisele ja tagakiusamisele. Hakkamasaamine kiusamise ja vägivaldaga. Muredest rääkimine ja oma tunnete väljendamine. Abi otsimise ja leidmise võimalused.</p>	<p>käitumisakte õige/vale-, meeldib / ei meeldi-tasandil; 2) tunneb näoilme ja hääletooni järgi ära ja nimetab kaaslaste 4–6 emotsiooni; 3) teab erinevates kohtades ja olukordades viisaka käitumise reegleid.</p>	<p>väärtustamine, vastutus otsustamisel, positiivne mõtlemine.</p>	
Peatükk: MINA JA TERVIS			
<p>Terve ja haige inimene, enesetunne, haiguse tundemärgid.</p> <p>Isiklik hügieen: vahendid, vajalikkus.</p> <p>Ravimid (ravimite võtmine, ohud). Tervishoid: toit, puhkus, liikumine ja sport.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab oma keha puhtuse ning välimuse eest hoolitsemise võimalusi – vahendeid ja vajalikkust; 2) kirjeldab tervet ja haiget inimest; 3) märkab oma enesetunnet ning teavitab sellest kaaslasti; 4) teab, et ravimeid võetakse haige olles, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud; 5) kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus, liikumine ja sport.</p>	<p>Tervis ja ohutus: tervis ja tervise eest hoolitsemine, tervislik eluviis, tervisenäitajad, tervist mõjutavad tegurid, esmaabi, abi kutsumine ohuolukordade puhul, ohud tervisele, haigused, ennastkahjustavast käitumisest hoidumine.</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: arsti ametiga tutvumine.</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonnakaitse. Tervislik keskkond.</p>	<p>Eesti/ vene keel: lugemine, vestlus, kirjutamine, jutustamine, lünktekst, lühilavastus/rollimäng.</p> <p>Matemaatika: mahu- ja massiühikute teisendamine, mõõtmine ja arvutamine.</p> <p>Loodusõpetus: inimese keha; aia- ja põllusaadused.</p> <p>Kehaline kasvatus: õuemängud.</p>

Peatükk: MINA JA MINU PERE			
<p>Pereliikmete rollid. Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne.</p> <p>Pereliikmetega arvestamine. Vanemate töö. Kodused tööd.</p> <p>Kodu traditsioonid. Sünnipäev. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond.</p> <p>Kodutus. Lastekodu.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kõneleb õpetaja suunamisel oma perekonnast: pere suurus, pereliikmete nimed, õdedevendade vanus, vanemate tegevus; küsimustele toetudes räägib enda ja pereliikmete tegevusest pühade tähistamisel</p> <p>2) kirjeldab oma perekonda: pere suurus, andmed pereliikmete kohta (nimi, vanus, tegevus);</p> <p>3) kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad.</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: inimeste erinevad tööd ja töökohad, koostöö ja tööjaotus, endasse uskumine, eneseanalüüs, enesekontroll, oma väärtuste selgitamine.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: teave ja teabeallikad, nende kasutamine, reklaamide mõju, vahendatud suhtlemine ja IKT.</p>	
Peatükk: EESTIMAA MEIE KODUMAA			
<p>Küla. Vald. Linn. Maakond. Tavad, pühad ja kombed. Eesti Vabariigi ja kodukoha sümbolid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, mis on tema kodukoht ja kodumaa; väärtustab Eestit – oma kodumaad;</p> <p>2) tunneb Eesti sümboleid (lipp, vapp, hümn; suitsupääsuke, rukkilill).</p>	<p>Kultuuriline identiteet: kodu traditsioonid, Eesti rahvusliku ja riikliku sümbolika tundmine, eesti rahvakommete tundmine, kodumaa väärtustamine, erinevate rahvaste tavad ja kombed, erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Kehaline kasvatus: liikumismängud, harjutused.</p> <p>Matemaatika: arvude liitmine- ja lahutamine 10 000 piires, ühe- ja mitu osa arvust leidmine (kalorite arvutamine).</p>
Peatükk: AEG			

Pool- ja täistund.	Õpilane: 1) tunneb kella täis- ja pooltundides.	Tehnoloogia ja innovatsioon: õpilane õpib kasutama erinevaid infoallikaid, õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhimõtteid.	Matemaatika: kella-aeg. Vene keel: sõnavara laiendamine, kõnearendus, lause ja lugusid koostamine.
Peatükk: MINA JA TURVALISUS			
Ohud: tuleohutus, looduslikud ohud ja ohtlikud ained ning abi kutsumine. Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ahistamise probleem. Liiklusreeglid. Politsei. Laste usaldustelefon. Turvakodu.	Õpilane: 1) teab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti; 2) palub ohuolukorras ja õnnetusjuhtumi korral abi.	Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite omandamine. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: vaba aja veetmine, Eesti rahvusliku ja riikliku sümboolika tundmine, lapse õigused ja kohustused.	Eesti/ vene keel: jutustamine pildi järgi, kirjutamine, lugemine, lausete lõpetamine, vestlus, esitlus. Kehaline kasvatus: harjutuste tegemine, jalgrattaliiklus, orienteerumine. Loodusõpetus: jalgrattasõidu reeglid. Kunst: plakati „Hoiä loodust / Ole säästlik” joonistamine.

4.klass, kokku 70 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: KÄITUMINE JA SUHTLEMINE			
Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus, sooline kuuluvus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse õigused ja kohustused. Sõbrad ja tuttavad: sõprade valimine ja hoidmine,	Õpilane: 1) analüüsib ühisvestluses situatsioonide, oma ja kaaslaste käitumisaktide ning emotsionaalsete seisundite põhjuseid ja tagajärgi;	Väärtused ja kõlblus: käitumis- ja viisakusreeglite omandamine, kooli kodukorra järgimine. Iseenda ja teiste väärtustamine.	Matemaatika: suurustunnused. Eesti keel /Vene keel: sõnavara laiendamine, kõnearendus, lause ja lugusid koostamine.

<p>ühistegevus. Klassiõhtu: sisukate peotegevuste valik ja planeerimine.</p> <p>Eakaaslaste ja täiskasvanute kõnetamine.</p> <p>Abivalmidus klassis (abi vajamine ja küsimine, abi vastuvõtmine, abivajaja märkamine ja abi pakkumine).</p> <p>Vägivaldne käitumine (tõukamine, ehmatamine, narrimine jne); võimalikud konfliktid igapäevases koolielus.</p>	<p>2) jälgib kaasõpilaste tegevust ja vajaduse korral abistab neid;</p> <p>3) planeerib koostegevuses klassiõhtu kulgnevuse;</p> <p>4) osaleb üksteise tegevust reguleerivas dialoogis (teade – teade);</p> <p>5) tunneb koolielus ära konfliktsituatsiooni ning teab, mis juhtudel on vaja sellest täiskasvanule/õpetajale teatada.</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: kujundamine põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: õpilane õpib kasutama erinevaid infoallikaid, õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhimõtteid.</p>	<p>Muusika: kooli laul.</p> <p>Kehaline kasvatus: mängud, arutab läbi mängureeglid, nõustub.</p>
Peatükk: INIMENE JA TERVIS			
<p>Õppimise tervishoid (rüht, õige istumine, silmade tervishoid, puhkus, sport).</p> <p>Kahjulikud harjumused (liigne telerivaatamine, liigne arvutikasutamine jms; suitsetamine ja alkoholi tarvitamine), nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele.</p> <p>Isiklikud toitumisharjumused, mõju enesetundele.</p> <p>Esmased kodused ravivõtted külmetushaiguste korral. Esmaabi</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab enda tervist tugevdavaid ja nõrgestavaid tegureid (toitumine, liikumine, uni) ja harjumusi ning nende mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele;</p> <p>2) kirjeldab õpilase tervist tugevdavate ja nõrgestavate tegurite ja harjumuste mõju füüsilisele tervisele ja õppimisvõimele;</p> <p>3) eristab, millised toidud on tervisele kasulikud;</p>	<p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite ja esmaabi võtete omandamine, oma tervise eest hoolitsemine.</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: arsti ametiga tutvumine.</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonnakaitse. Tervislik keskkond.</p>	<p>Eesti/ vene keel: lugemine, vestlus, kirjutamine, jutustamine, lünktekst, lühilavastus/rollimäng.</p> <p>Matemaatika: mahu- ja massiühikute teisendamine, mõõtmine ja arvutamine.</p> <p>Loodusõpetus: inimese keha; aia- ja põllusaadused.</p> <p>Kunst: koolilapse toidupüramiid.</p> <p>Tööõpetus: laua katmine, kaunistamine ja koristamine, viisakas käitumine, säästlik tarbimine, jäätmete sortimine.</p>

<p>lihtsamate vigastuste puhul (lõikehaav, ninaverejooks jne).</p>	<p>4) kirjeldab esmaseid ravivõtteid külmetuse korral, demonstreerib õpituatsioonis esmaabi lihtsamate vigastuste puhul.</p>		<p>Kehaline kasvatus: õuemängud.</p>
<p>Peatükk: PEREKOND JA KODUKOHT</p>			
<p>Minu sugupuu (perekond ja lähisugulased). Pereliikmete lahkumine ja lein, käitumine matustel, surnuaias.</p> <p>Maa- ja linnakodu (hooned; eluruumide sisustus, puhtus, korrashoid).</p> <p>Kodutus, lastekodu kui üks peretüüp.</p> <p>Transpordivahendid kodukohas tänapäeval ja minevikus.</p> <p>Sõidupilet ühissõidukis (ostmine jm toimingud).</p> <p>Meie kool ja teised ümbruskonna koolid.</p> <p>Muuseumid kodukohas, käitumine muuseumis.</p> <p>Kodukoha sümbolid: lipp, vapp.</p> <p>Kodukoha rikkused. Pühad ja kombed (uusaasta, EV aastapäev, volbripäev, jaanipäev jne).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) nimetab oma lähisugulasi ja selgitab abistavate küsimuste toel kodu ja perekonna tähtsust oma elus;</p> <p>2) kirjeldab oma pere traditsioone;</p> <p>3) kirjeldab ja väärtustab oma kodukohta;</p> <p>4) nimetab kodukoha rikkusi ja tunneb ära sümbolid;</p> <p>5) hoiab koolis ning kodus puhtust ja korda;</p> <p>6) kirjeldab pühade tähistamise kombeid oma perekonnas.</p>	<p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite ja esmaabivõtete omandamine, oma tervise eest hoolitsemine.</p> <p>Keskond ja jäätksuutlik areng: keskkonnakaitse ning tervislike keskkonna moodustamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Kehaline kasvatus: liikumismängud, harjutused.</p> <p>Matemaatika: arvude liitmine- ja lahutamine 10 000 piires, ühe- ja mitu osa arvust leidmine (kalorite arvutamine).</p>
<p>Peatükk: INIMENE: AEG JA TEAVE</p>			

<p>Kellaaja määramine veerandtunnise täpsusega. Kellaajast kinnipidamine: täpsus; hilinemine, selle tagajärjed.</p> <p>Õpilase päevakava koostamine, õppimine, puhkus, vaba aja tegevused.</p> <p>Koolistend, ajakiri lastele, kuulutus ajalehes/stendil (teabeallikate kasutamine).</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb kella veerandtunnise täpsusega, seostab kellaagegu oma päevakavaga; 2) leiab koostegevuses teavet koolistendilt ja kooli kodulehelt; 3) määrab aega veerandtunnise täpsusega ning seostab seda tegevustega õpilase päevakavas; 4) väärtustab täpsust ja kokkulepetest kinnipidamist. 	<p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: erinevate ametitega tutvumine.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: erinevate ametite töö väärtustamine; vanemate aitamine, kodu ja klassiruumi korrashoid.</p> <p>Teabekeskond: tegevuste kirjeldamine teabekeskonnas. Teadete mõistmine ja erastamine (olulised/ebaolulised). Tehnoloogia ja innovatsioon: õpilane õpib kasutama erinevaid infoallikaid, õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhimõtteid.</p>	<p>Eesti keel: töö tekstiga; lugemine; reklaamlausete koostamine; põhjendamine; lausete lõpetamine.</p> <p>Matemaatika: kaupade hind, eelarve; skeemide lugemine.</p> <p>Vene keel: sõnavara laiendamine, kõnearendus, lause ja lugusid koostamine.</p>
Peatükk: INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD			
<p>Töö, selle eesmärk ja tulemus (produkt, tasu); pereliikmete tööd (tööde jaotus, koostöö) koduses majapidamises, õpilase töö koolis, kohuse- ja vastutustunne töö tegemisel, tööarmastus.</p> <p>Lapse taskuraha, selle otstarbekas kulutamine (lihtsamate ostude sooritamise), raha kogumine.</p> <p>Ostud toidupoes: ostja ja müüja suhtlemine, raha kasutamine lihtsamates tehingutes.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab erinevaid ameteid; mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust; 2) mõistab töö vajalikkust ja väärtuslikkust; 3) planeerib täiskasvanu abiga oma taskuraha kulutamist; 4) kirjutab ja postitab oma lähedasele kirja või postkaardi. 	<p>Tervis ja ohutus: oma tervise ja välimuse eest hoolitsemine, tervislikku eluviisi järgimine, turvaline käitumine hooldusvahendite valikul.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: erinevate ametite töö väärtustamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi) töö tekstiga.</p> <p>Kunstiõpetus: värvi põhi- ja alatoonid.</p>

Tehingud postkontoris. Kirja saatmine.			
Peatükk: INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS			
<p>Olmejäätmete tekkimine klassis ja koduses majapidamises (tegevused, nende tagajärjel tekkiv prügi); jäätmete individuaalne käitlemine.</p> <p>Liiklusmärgid kodu ümbruses ja kooliteel (ülesanne, vajalikkus). Jalgrattaga (rulaga, rulluiskudega) sõitmine, ohud.</p> <p>Tuleohutuseeskirjade järgimine lapse igapäevastes tegevustes; käitumine tulekahju korral; käitumine tulekahjuhäire korral.</p> <p>Käitumine veekogude juures, basseinis, veekeskuses. Käitumine metsas, loodusmatkal (loodussäästlik käitumine, käitumine eksimise korral).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) sorteerib täiskasvanu suunamisel klassis ja kodus tekkivaid olmejäätmeid;</p> <p>2) teab ja kirjeldab turvalise käitumise viise igapäevaelus (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).</p> <p>3) kirjeldab igapäevaseid turvalise käitumise viise (liiklemine kooliteel, jalgrattaga sõitmine, tulekahju vältimine, käitumine veekogu juures ja metsas).</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: jäätmete sorteerimine ning energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogia teadmisi.</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: talgute korraldamine: kooliümbruse koristamine vms.</p> <p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite omandamine.</p>	<p>Eesti/ vene keel: jutustamine pildi järgi, kirjutamine, lugemine, lausete lõpetamine, vestlus, esitlus.</p> <p>Kehaline kasvatus: harjutuste tegemine, jalgrattaliiklus, orienteerumine.</p> <p>Loodusõpetus: jalgrattasõidu reeglid.</p> <p>Kunst: plakati „Hoia loodust / Ole säästlik” joonistamine.</p>

5.klass, kokku 70 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: KÄITUMINE JA SUHTLEMINE			

<p>Mina: olulisemad isikuandmed, meeldivad ja ebameeldivad tegevused; sarnasused ja erinevused võrreldes eakaaslastega.</p> <p>Enesetutvustamine dialoogis, arvestades vestluspartneri vanust (eakaaslane, täiskasvanu).</p> <p>Suhtlemine võõrastega, milliseid isikuandmeid võib kellele avaldada.</p> <p>Igapäevased suhtlussituatsioonid kodus ja koolis (positiivsed-negatiivsed ettepanekud, konfliktid jne): hindamine (tingimused, põhjus, tagajärg); suhtlemiseesmärkide mõistmine (käsk, korraldus, palve, keeld, teave jne).</p> <p>Vägivaldse (füüsiline, vaimne) käitumise äratundmine, käitumine ohvri ja pealtnägijana.</p> <p>Abivalmidus (vanad inimesed, nooremad kaaslased, erivajadustega inimesed): abivajaja märkamine ja abi pakkumine, abistamine. Abi vajaduse ja enda võimaluste hindamine abi pakkumisel.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) märkab ja mõistab erisusi oma ja kaaslaste tegevustes, arvamustes; 2) osaleb koostegevuses erinevat tüüpi dialoogides (teade – küsimus – vastus jne); 3) selgitab, milliseid enda andmeid võib sõpradele või võõrastele avaldada, kirjeldab isikuandmete avaldamisega seotud ohtusid; 4) kirjeldab oma käitumist toimunud konfliktsituatsioonis; 5) kirjeldab plaanile toetudes ning analüüsib ühisvestluses oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumisakte (soovid, tingimused, põhjus, tagajärg); 6) väärtustab suhetes abivalmidust, märkab abivajajat ning pakub võimalusel oma abi. 	<p>Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid tundmine ning nende järgimine koolis ja väljaspool kooli.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: ümbritsevate teabekeskonda tajumine ja teadvustamine, internetis suhtlemisnormide järgimine, turvaline käitumine ning oma käitumise eest vastutamine.</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: probleemide lahendamise oskuse arendamine koostöös teiste õpilastega.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, töö tekstiga.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi).</p> <p>Kunst : plakati koostamine (käitumis reeglid).</p> <p>Kehaline kasvatus: liikumismängud, lõõgastumise harjutused.</p>
--	--	---	--

Peatükk: INIMENE JA TERVIS

Meeleelundite (nägemis-, kuulmis-, haistmis-, maitsmis-, kompimiselund) ülesanded, tervishoid.

Erivajadustega inimesed (meeleelundite kahjustuste tagajärjel), alternatiivsed suhtlemisvahendid.

Enesetunde kirjeldus dialoogis arstiga (levinumad külmetus- ja nakkushaiguste tunnused), ravirežiimi järgimine. Haiguste ennetamine (tervislikud eluviisid). Tervisesport ja liikumine, sportimisvõimalused kodukohas, Eesti tuntumad sportlased. Piisava une ja puhkuse vajalikkus. Valikud toitumisel.

Esmaabi põletuse, külmumise, minestuse korral.

Uimastid: tubakas, alkohol, narkootikumid (kanep); alkoholi ja tubaka mõju õppimisvõimele ja käitumisele. "Ei" ütlemine uimastitega seotud situatsioonides.

Õpilane:

- 1) kirjeldab oma välimuse, hügieeni ja tervise eest hoolitsemise võimalusi, teab hoolitsematuse tagajärgi;
- 2) kirjeldab uimastite (alkoholi, tubaka) tarbimise mõju õppimisvõimele ja käitumisele; selgitab meeleelundite ülesandeid ja tervishoidu;
- 3) kirjeldab oma enesetunnet küsimustele toetudes;
- 4) demonstreerib õpituatsioonis esmaabi põletuse, külmumise ja minestuse korral;
- 5) demonstreerib õpituatsioonis uimastite tarvitamisest keeldumist.

Keskkond ja jätkusuutlik

areng: keskkonna mõjud tervisele.

Väärtused ja kõlblus: tervisliku eluviisi väärtustamine.

Kodanikualgatus ja

ettevõtlikkus: planeerimisoskuse arendamine.

Eesti keel: sõnavara laiendamine.

Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi), töö tekstiga.

Loodusõpetus: keemilised protsessid inimkehas, hormoonid.

Matemaatika: päevakava ajaline koostamine ja füüsilise, vaimse ning sotsiaalse tervise tasakaalu hindamine.

Kehaline kasvatus: mängud, mängureeglite läbi arutamine, nõustamine.

Peatükk: PEREKOND JA KODUKOHT

<p>Elu maal ja linnas, kodukoha eluolu (levinumad tegevusvaldkonnad, ametid jms).</p> <p>Kodukoha rahvariided, rahvariide kandmine tänapäeval ja minevikus. Kodukoha tähtsamad traditsioonid (laulu- ja tantsupidu jms).</p> <p>Peretraditsioonid (pereliikmete ühised tegevused, peretraditsioonide määratlemine ühisvestluses, sarnasused-erinevused kaaslastega).</p> <p>Pühad ja kombed (ülesthõusmispühad, karjalaskepäev, jüripäev jne).</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) võrdleb eluolu maal ja linnas; 2) kirjeldab ühisvestluses oma kodukanti; 3) jutustab tugikava abil pühade ja rahvakommete tähistamisest oma perekonnas; 4) teab erinevaid rahvuskombeid; 5) kirjeldab ühisvestluses oma pere traditsioone ja pühade tähistamist. 	<p>Väärtused ja kõlblused: õpilane väärtustab oma kodumaad, rahvuskultuuri; on salliv teiste rahvuste esindajate suhtes.</p> <p>Kultuuriline identiteet: olulisemate tähtpäevade teadvustamine, väärtustamine ja kommete tundmine.</p>	<p>Eesti keel: suur algustäht nimedes, töö tekstiga, lausete moodustamine.</p> <p>Kunst: joonistamine – rahvarõivad, rahvuslikud sümbolid; kodukoha lipu ja vapi värvimine.</p> <p>Loodusõpetus: ilmakaared; lind ja lill; Eestimaa kaunid paigad.</p> <p>Matemaatika: arvude liitmine- ja lahutamine 10 000 piires, ühe- ja mitu osa arvust leidmine (kalorite arvutamine).</p>
Peatükk: INIMENE: AEG JA TEAVE			
<p>Aja määramine minutilise täpsusega, kellaaja kahesugune määramine (toetudes ööpäeva osadele).</p> <p>Päeva ja nädala ajakava, vaba aja tegevuste mitmekesisus (positiivsed ja negatiivsed harjumused päevakavas: ajakulu, valikute tegemine jne).</p> <p>TV-kava (sisu, eakohased saated, telesaadete hulgast valikute</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga; 2) määrab aega minutilise täpsusega; koostab õpetaja abiga endale päevakava; 3) nimetab mitmekesiseid positiivseid vaba aja veetmise võimalusi; 	<p>Väärtused ja kõlblused: õpilane väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks; väärtustab lubadustest kinnipidamist ja täpsust ning ausust asjade jagamisel.</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonnakaitse.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi), töö tekstiga.</p> <p>Matemaatika: tekstülesannete koostamine, käibivad rahaühikud, rahaühikute seosed.</p> <p>Loodusõpetus: asjad ja materjalid.</p>

<p>tegemine). Pilt-teatmeteosed, Internet: kooli kodulehekülg (teabeallikate kasutamine). Reklaamide sisu ja eesmärk.</p>	<p>4) otsib õpetaja juhendamisel teavet teatmeteostest või internetist; 5) teab, kuidas suhelda sotsiaalmeedias; 6) teadvustab reklaamide eesmäärke.</p>		
Peatükk: INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA ASJAD			
<p>Palgatöö, selle tulemus ja eesmärk, ametis püsimise üldised tingimused (võrdlus õpilase käitumisega koolis). Kulutused peres lapse heaolu eest hoolitsemisel (lapse põhivajadused ja soovid, pere majanduslike võimalustega arvestamine jms), asjade väärtus sõltuvalt nende vajalikkusest.</p> <p>Raha hoidmise viisid: hoiukarp, pank. Raha kogumine.</p>	<p>Õpilane: 1) mõistab oma kohustusi ja vastutust seoses õppetööga; 2) teadvustab oma nõudmiste/soovide sõltuvust vajadustest ja pere sissetulekust; 3) hindab asjade väärtust nende vajalikkusest lähtuvalt.</p>	<p>Tervis ja ohutus: oma tervise ja välimuse eest hoolitsemine, tervislikku eluviisi järgimine, turvaline käitumine hooldusvahendite valikul. Väärtused ja kõlblus: erinevate ametite töö väärtustamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng. Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi) töö tekstiga. Kunstiõpetus: värvi põhi ja alatoonid.</p>
Peatükk: INIMENE, SÄÄSTLIKKUS JA TURVALISUS			
<p>Vee ja elektri säästlik tarbimine koolis ja kodus. Olmejäätmete (tava-, taaskasutatavad, ohtlikud jäätmed) käitlemine kodus majapidamises (prügi</p>	<p>Õpilane: 1) kirjeldab vee ja elektri säästliku tarbimise võimalusi kodus ning koolis;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: talgute korraldamine, kooliümbruse koristamine vms. Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: empaatiavõimet ning suhtlemis- ja</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng, suur algustäht nimedes. Vene keel: suulise ja kirjaliku kutse saamine, töö tekstiga,</p>

<p>sorteerimine ja ärapaigutamine, kogumispunktid, jäätmete kompostimine).</p> <p>Liiklusõnnetuste peamised põhjused, liiklusõnnetusest teatamine ja abi kutsumine.</p> <p>Pürotehnika (ost-müük alaealistele, kasutamine).</p> <p>Pommiähvarduse tegemisega kaasnevad ohud ja tagajärjed, käitumine pommiähvarduse korral.</p>	<p>2) nimetab olmejäätmete käitlemise viise koduses majapidamises;</p> <p>3) demonstreerib õpituatsioonis käitumist liiklusõnnetuse korral ja abi kutsumist;</p> <p>4) kirjeldab ja teadvustab pürotehnika väärkasutuse ning pommiähvarduse tegemisega kaasnevaid tagajärgi;</p> <p>5) peab kinni evakuatsiooni reeglites.</p>	<p>enesekontrollioskusi kujundamine, erinevate elukutsete ja tööde tutvumine.</p>	<p>tekstide koostamine tugisõnade järgi.</p> <p>Kunst-ja tööõpetus: raamatu koostamine, piltide joonistamine.</p>
---	--	---	--

VII. Õpiväljund 4.- 5.klass (projekt, õpikäigud)

Õpiväljund	Eesmärk (seotud õpilase teadmiste, oskuste ja pädevustega)	Sisu (mida konkreetselt teeme selle aine raames)
Fotonäitus „Millist värvi on suvi“?	Inimeste erinevusi ja nende huvialade märkamine ja aktsepteerimine.	Õpilased jagavad oma suvepuhkuse kogemusi ja tegevusi. Õpilased koostavad näituse kaunistamise reeglid ja käitumisreeglid näitusel.
Orienteerumine kodukohas	Liikudes värskes õhus teadmiste ning grupitöö oskuste omandamine.	Juhiste järgi otsitakse ja vaadeldakse teatud taimi, hooneid.
Mardi-ja kadripäev päev	Õpilane hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad.	Õpilased osalevad pidustustel, õpivad tundides traditsioonilisi laule ja mängivad rahvamänge.

Jõulud	Õpilane hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad; järgib viisakusreegleid.	Jõuluüritustel osalemine kooli aulas ja klassiõhtul, käitumis ja viisakuse reeglite järgides. Klassikaaslastele kingituse ettevalmistamine ja kinkimine.
Heategevusnädala üritused	Õpilane väärtustab sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist. Mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused).	Õpilane tegeleb vabatahtliku tööga kohalikus loomade varjupaikades. Õpilane kogub vajalikke esemeid loomadele.
Sõbrapäev	Õpilane oskab leida vajalik teavet erinevatest infoallikast ning seda infot edasi anda. Oskab koostada soovid sõpradele, arvestades oma kaaslasi huve.	Õpilane meisterdab kaardi ja saadab head soovid sõpradele või lähedastele.
Vastlad	Õpilane väärtustab kultuurilist mitmekesisust.	Erinevate rahvaste kultuure tutvustavad aktiivõppe tegevused lähtuvalt õpetaja tööplaanist.
Intellektuaalne mäng „ Reisimine ajas“	Arendada meeskonnatöö oskusi ning ohutusreeglite kasutamist töötoades.	Õpilane osaleb aktiivselt ja täidab ülesandeid töötoas teemal „Inimene, aeg ja teave“. Õpilane käitub vastavalt käitumisreeglitele, järgides ka ohutusreegleid.

VIII. Õppeaine kirjeldus kooliastmeti (6.-7. klass)

6.–7. klassis täienevad õppetegevuse käigus õpilaste sotsiaalsed suhtlemis- ja käitumisoskused. Harjutatakse suhtlemist ja koostevõime reguleerimist dialoogis (osalemine rühmatöodes, rollimängudes, kutse koostevõimele, vastused küsimustele ja teadetele, dialoogi alustamine küsimuse ja teatega, nõustumine ja loobumine, alternatiivne ettepanek, oma arvamuste selgitamine ja kaitsmine). Individuaal- ja rühmatööde tulemuste esitlemise, enda ja teiste tegevuste kommenteerimise kaudu suureneb õpilaste verbaalne aktiivsus, kujunevad avaliku esinemise esmased oskused. Õpitakse mõistma ja nimetama tegevuse eesmärgi, tingimusi, põhjuseid ja tagajärgi, käitumisaktis ilmnevaid emotsioone. Juhendamisel leitakse seoseid tegevus-, suhtlus- ja käitumisakti vahel, tehakse järeldusi ning planeeritakse ja/või korrigeeritakse edasist tegevust/käitumist. Arenguliselt on õpilaste jaoks oluline pöörata tähelepanu muutustele enda organismis ja käitumises (seksuaalsus, suhtlemine ja käitumine vastassugupoolega, noormehe ja neiu rollid eri situatsioonides jms) ning oma tervisekäitumisele (sh hoolitsemine oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise eest, enesekehtestamine, riskikäitumine). Õpitakse märkama ja teadvustama kultuurilisi erinevusi. Alustatakse

ettevalmistust iseseisvaks majandamiseks, teadlikuks ja säästlikuks tarbimiseks (prügi sorteerimine, pakendiinfo jmt). Inimeseõpetuse temaatika ja õpilaste oskused võimaldavad sel perioodil rohkem kasutada IKT- vahendeid.

IX. Teemaatiline planeerimine klassiti

6.klass, kokku 70 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA			
<p>Suhtlemisstrateegiate eristamine (õpetaja abiga): selgitamine, veenmine, meelitamine, ähvardamine.</p> <p>Suhtluspartnerite motiivid ja kavatsused.</p> <p>Suhtlemine sõprade ja "sõpradega": "kambavaim", jäljendamine; isiklik arvamus vastutus; keeldumine mittesoovitud tegevustest.</p> <p>Suhtlemine vastassugupoolega.</p> <p>Suhtlemine internetiportaalides, enda kohta edastatava infoga seotud turvalisus ja ohud.</p> <p>Suhtlemine koduste ja eakaaslastega.</p> <p>Suhtlemisprobleemid kodus: muutunud suhted ja rollid,</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) märkab ja jätab suhtlemisel meelde kaaslaste seisukohti;</p> <p>2) võrdleb ja hindab õpetaja suunamisel enda ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjus–tagajärg);</p> <p>3) kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist sõltuvaid variatiivseid väljendusviise;</p> <p>4) demonstreerib õpituatsioonid isikliku arvamus sobilikul viisil väljendamist ning keeldumist mittesoovitud tegevustest;</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid tundmine ning nende järgimine koolis ja väljaspool kooli.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: ümbritsevate teabekeskonda tajumine ja teadvustamine, internetis suhtlemisnormide järgimine, turvaline käitumine ning oma käitumise eest vastutamine.</p> <p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite omandamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, töö tekstiga.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi).</p> <p>Muusika: temakohased laulud.</p> <p>Kunstiõpetus: plakati koostamine (käitumis reeglid)</p> <p>Kehaline kasvatus: liikumismängud, lõõgastumise harjutused.</p>

<p>iseseisvumine: laste ja vanemate vastutus.</p> <p>Valetamine, vaikimine, hädavale.</p> <p>Süüteo ülestunnistamine ja vabandamine.</p>	<p>5) mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist;</p> <p>6) kirjeldab konfliktide ennetamise võimalusi suhtes;</p> <p>7) selgitab internetisuhtluses esinevaid ohtusid ning oma andmete edastamise põhimõtteid.</p>		
Peatükk: MINA ISE			
<p>Mina-pilt: oskused ja võimed, huvid, tugevused ja nõrkused; sarnasused ja erinevused kaaslastega, sallivus.</p> <p>Enesehinnang (erineva enesehinnanguga õpilaste käitumine sarnastes situatsioonides).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab ning hindab plaanile toetudes oma huvisid ja toimetulekut koolis (õnnestumised, raskused jms);</p> <p>2) selgitab ühisvestluses enesehinnangu mõju käitumisele;</p> <p>3) väärtustab inimeste vahelisi erinevusi, on salliv erinevuste suhtes;</p> <p>4) kasutab tuttavates olukordades suhtlemissituatsioonist, -partnerist ja -eesmärgist lähtuvalt erinevaid väljendusviise.</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid tundmine ning nende järgimine koolis ja väljaspool kooli, iseenda ja teiste väärtustamine.</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: kujundamine põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi.</p> <p>Kultuuriline identiteet: kujundatakse ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ning omakultuuri ja kultuurilise mitmekesisuse väärtustamine, kultuuriliselt sallivuse ja koostööaldiste kujundamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi), töö tekstiga.</p> <p>Muusika: kooli laulud.</p> <p>Kehaline kasvatus: mängud, mängureeglite läbi arutamine, nõustamine.</p>

Peatükk: INIMENE JA TERVIS			
<p>Sissejuhatus inimese anatoomiasse lähtuvalt elundite funktsioonidest.</p> <p>Toidu- ja toitained. Toiduainete pakendiinfo.</p> <p>Kiirtoit – populaarsuse põhjused, mõju inimese organismile.</p> <p>Üle- ja alatoitumine (sh dieedid ja näljutamine), selle mõju tervisele.</p> <p>Esmaabi (toidu- jms) mürgituse, looma- ja putukahammustuse korral.</p> <p>Uimastite (sh alkoholi ja tubaka) mõju organismile (ülevaatlikult) ja käitumisele.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Omab ettekujutust inimese organismi üldisest ülesehitust ning tunneb joonisel inimfiguuris ära elutähtsad organid; 2) nimetab ebatervisliku toitumise võimalikke tagajärgi, oskab valida erinevate toitade hulgast tervisele kasulikke; 3) selgitab mitmekülgse toitumise olemust; 4) demonstreerib õpituatsioonis esmaabi mürgituse ning looma- ja putukahammustuse korral; 5) kirjeldab uimastite mõju organismile ja käitumisele. 	<p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite ja esmaabivõtete omandamine, oma tervise eest hoolitsemine.</p> <p>Keskkond ja jäätksuutlik areng: keskkonnakaitse ning tervislike keskkonna moodustamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi), töö tekstiga.</p> <p>Kehaline kasvatus: liikumismängud, harjutused.</p> <p>Matemaatika: arvude liitmine- ja lahutamine 10 000 piires, ühe- ja mitu osa arvust leidmine (kalorite arvutamine).</p>
Peatükk: INIMESE ARENG			
<p>Murdeiga, muutused tüdrukute ja poiste organismis.</p> <p>Erinev arengutempo ja muutuste aktsepteerimine.</p> <p>Poiste ja tüdrukute hügieen, ravikosmeetika vajadus ja kasutamine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teadvustab ja aktsepteerib murdeega seotud muutusi oma organismis ja käitumises, 2) mõistab arengu individuaalsust; nimetab kohti, kust leida abi ja vastuseid oma murdeega seotud küsimustele; 	<p>Tervis ja ohutus: vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terve ühiskonnaliikmete kujundamine, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi), töö tekstiga.</p> <p>Loodusõpetus: eluorganismide arengu etapid.</p>

<p>Muutused tüdrukute ja poiste käitumises, sh suhtlemises; sobivad ja ebasobivad käitumismallid.</p>			
<p>Peatükk: INIMESE VÄLIMUS</p>			
<p>Riietusesemete otstarbekus. Riiete ja jalanõude puhtus-korrashoid. Juuste igapäevane hooldamine: hooldusvahendid, juuksevärvid (pakendiinfo, kasutamine). Suhtlemine juuksuriga (oma soovide väljendamine, soovitude küsimine jms). Küünte hooldamine, maniküür, pediküür. Olukorrale ja eale sobiv dekoratiivkosmeetika.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad; 2) kirjeldab juuste ja küünte hooldamise põhimõtteid ning põhjendab hooldamise vajadust; 3) demonstreerib õpitu olukorras oma soovide väljendamist teenindajale (juuksurile, kingsepale, keemilises puhastuses). 	<p>Tervis ja ohutus: oma tervise ja välimuse eest hoolitsemine, tervislikku eluviisi järgimine, turvaline käitumine hooldusvahendite valikul.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: erinevate ametite töö väärtustamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid ja küsimusi) töö tekstiga.</p> <p>Kunstiõpetus: värvi põhi ja alatoonid.</p>
<p>Peatükk: INIMENE JA KODU</p>			
<p>Kodu ja koduümbrus. Suurpuhastus kodus (tööde järjekord, jagamine pereliikmetega, vahendid). Külaskäik ja külaliste vastuvõtmine. Kodukoha (ja Eesti riigi) tuntud inimesed, nende tegevusalad,</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koostab õpetaja juhendamisel kodu korrashoiuga seotud tegevuste plaani (tööde järjekord, vahendid, tööjaotus); 	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: talgute korraldamine, kooliümbruse koristamine vms.</p> <p>Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng, suur algustäht nimedes.</p> <p>Vene keel: suulise ja kirjaliku kutse saamine, töö tekstiga, tekstide koostamine tugisõnade järgi.</p>

<p>elukutsed (seos päevakohaste sündmustega). Kodukoha ettevõtted ja nende toodang, töötajate ametid.</p>	<p>2) kirjeldab oma kodu ja koduümbrust, juhatab teed enda koju; 3) koostab kirjaliku küllakutse; 4) kirjeldab ettevalmistusi, mis on vajalikud külaliste tulekul ning külla minekul; 5) kirjeldab kodukoha ettevõtete põhilisi valdkondi.</p>	<p>kujundamine, erinevate elukutsete ja tööde tutvumine.</p>	<p>Kunstiõpetus: joonistamine – rahvarõivad, rahvuslikud sümbolid; kodukoha lipu ja vapi värvimine. Loodusõpetus: koduasula elukeskkonnana. Muusika: kodukoha laulud.</p>
<p>Peatükk: INIMENE JA TEAVE</p>			
<p>Olulisemad päevauudised, nende edastamine kaaslastele. Teatmeteosed, Internet (kodukoha tuntumate paikade ja inimeste kohta lühiinfo hankimine ja edastamine koostegevuses). Transport kodukohas, kodukoha ümbruses (orienteerumine sõiduplaanides, teabe hankimine; sõidusoodustused). Telefoni otstarbekas kasutamine (telefonikaart, mobiiltelefon).</p>	<p>Õpilane: 1) hangib õpetaja juhendamisel teavet kaaslastelt (küsimuste esitamine) ja eriliigilistest tekstidest (Internet, meedia, teatmeteosed, sõiduplaanid); 2) oskab kasutada kodukoha ühistranspordi sõiduplaane; 3) mõistab telefoni otstarbeka kasutamise vajalikkust.</p>	<p>Teabekeskond ja meediakasutus: õpilane tajub ja teadvustab adekvaatselt ümbritsevat teabekeskonda, suudab meediamailma sisu ja allikaid kriitiliselt analüüsida ja kasutada, tunnustab autorlust, oskab luua kvaliteetset meediasisu, arvestades oma eesmärgi ja ühiskonnas omaksvõetud suhtlemise norme, ning toimib turvaliselt ja vastutab oma käitumise eest end ümbritsevas teabekeskonnas. Tervis ja ohutus: internetis käitumisreeglite järgimine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng. Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid, ideid, tundeid ja küsimusi).</p>
<p>Peatükk: INIMENE, SÄÄSTLIKUS JA TURVALISUS</p>			

<p>Kodukeemia kasutamine. Tulekahju tekkimise ohud kodus majapidamises: ohuolukorra hindamine, tulekahju kustutamine (esmate tulekustutusvahendite kasutamine, hädaabi). Ohutusnõuded ujumisel ja veesõidukite kasutamisel, päästevahendite kasutamine. piktogrammide tähendusi, teab kodukeemia väärkasutuse tagajärgi ja nende ennetamise võimalusi.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab kodukeemia ja ravimite väärkasutuse tagajärgi ja selle ennetamise võimalusi; 2) kirjeldab peamisi tule- ja veeohutuse nõudeid ning käitumisstrateegiaid vastavate õnnetusjuhtumite korral 3) demonstreerib õpitu olukorras esmate tulekustutusvahendite kasutamist ning abi kutsumist ohuolukorras. 	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: jäätmete sorteerimine ning energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogiategadmisi.</p> <p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite omandamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng, dialoog, rollimäng.</p>
--	--	---	--

7.klass, kokku 70 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: SUHTLEMINE EAKAASLASTE JA TÄISKASVANUTEGA			
<p>Suhtlussituatsioonide kirjeldamine, hinnang suhtluspartnerite käitumisele; eriarvamused (oma seisukohtade selgitamine ja kaitsmine, nõustumine kaaslaste arvamusega); konfliktide lahendamise võimalused.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab ja kaitseb õpetaja suunamisel oma seisukohti, 2) mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust/erinevust, oskab reageerida kohatule käitumisele; 3) mõistab vabandamist kui oma süüst/eksimusest arusaamist ja kahetsemist; 	<p>Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtte tundmine ja nende järgimine koolis ja väljaspool kooli.</p> <p>Tervis ja ohutus: seksuaalsuhetes enesekaitsemine ja ohutu käitumine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid, ideid, tundeid ja küsimusi).</p> <p>Kunstiõpetus: joonistamine, plakati vormistamine.</p>

<p>Suhtlussituatsioonid ja –strateegiad.</p> <p>Arusaamatused ja konfliktid kodus, sõprade vahel.</p> <p>Iseloomujooned ja käitumine.</p> <p>Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine.</p> <p>Sõprus, armumine, armastus, käimine.</p> <p>Oma tunnete väljendamine, tunnetest rääkimine, lähedus, aja koosveetmine, ühised tegevused.</p> <p>Seksuaalsuse trepp ja arengu individuaalsus.</p> <p>Seksuaalsuhted.</p> <p>Mittesobilik seksuaalne käitumine, ahistamine, käitumine seksuaalse ahistamise korral.</p>	<p>4) kirjeldab ja hindab plaani abil oma ja kaaslaste emotsionaalseid seisundeid ning käitumist;</p> <p>5) demonstreerib õpituatsioonis konfliktide lahendamise võimalusi;</p> <p>6) väärtustab lähisuhetes hoolivust, abistamist ja lugupidamist;</p> <p>7) mõistab seksuaalse arengu individuaalsust ning analüüsib enda asetust seksuaalsuse trepil;</p> <p>8) demonstreerib õpituatsioonis ebasoovitavast seksuaalkäitumisest keeldumist ja käitumist seksuaalse ahistamise korral;</p> <p>9) nimetab noortele mõeldud nõustamisteenuseid.</p>		
<p>Peatükk: MINA ISE</p>			
<p>Mina-pilt: positiivsed ja negatiivsed iseloomuomadused, sarnasused-erinevused kaaslastega; negatiivsete omaduste parendamisvõimalused.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teadvustab oma positiivseid ja negatiivseid iseloomujooni (3–4), oskab õpetaja suunamisel nimetada negatiivsete omaduste parandamise võimalusi;</p>	<p>Väärtused ja kõlblus:</p> <p>üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtete tunnustamine ning nende järgimine neid koolis ja väljaspool kooli, ei jäta ükskõikseks, kui neid eiratakse,</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Vene keel: kõneareng (õpilane avaldab oma mõtteid, ideid, tundeid ja küsimusi).</p>

<p>Enesehinnang, õnnestumisele, ebaõnnestumistele reageerimine.</p>	<p>2) selgitab enesehinnangu mõju inimese mõtlemisele ja käitumisele, kirjeldab enesehinnangu toetamise võimalusi.</p>	<p>ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.</p>	
<p>Peatükk: MINU TERVIS</p>			
<p>Minu toiduvalik ja seda mõjutavad tegurid, mitmekesise toidu tähtsus. Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana. Arsti (kiirabi, perearst, hambaarst) poole pöördumine. Tuntumad ravimtaimed. Enamlevinud nakkushaigused, levimise viisid, HIV ja AIDS. Esmaabi mao- ja puugi hammustuse korral. Uimastite tarbimise enamlevinud põhjused noorte hulgas. Käitumine uimastitega seotud olukordades, abi kutsumine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab, kuidas hoolitseda oma tervise eest (toitumine, kehaline aktiivsus, tervist kahjustavate tegevuste vältimine, rahvameditsiin, arstiabi); 2) analüüsib oma nädala toitumise, vaba aja tegevuste (sh füüsilise aktiivsuse) kava; 3) demonstreerib õpitu olukorras arsti poole pöördumist; 4) kirjeldab põhilisi nakkushaiguste levimise ja vältimise viise; 5) kirjeldab uimastite tarvitamise enamlevinud põhjuseid noortel; 6) oskab endale ja teistele ohtlikes olukordades ütelda „ei“ ning vajaduse korral abi kutsuda. 	<p>Tervis ja ohutus: vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terve ühiskonnaliikmete kujundamine, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: terviseiga seotud info otsimine ja allikate usaldusväärsuse välja selgitamine, e-broneerimissüsteemi kasutamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine. Vene keel: töö teabetekstiga Kehaline kasvatus: liikumismängud ja harjutused, liikumispäevik</p>

Peatükk: KODU JA KODUKOHT			
<p>Eestimaal elavad teised rahvused; kultuurilise mitmekesisuse rikastav roll, sallivus teiste rahvuste ja kultuuride suhtes.</p> <p>Oma tuba: toa plaan, toa sisustamine ja korrashoid.</p> <p>Kodu kaunistamine tähtpäevadeks (seos peretraditsioonidega).</p> <p>Vaba aja ja tegevuste planeerimine, tegevuste mitmekesisus.</p> <p>Matk, ekskursioon kodukohas, koduümbruses; kirjalik meelespea kaaslastele; plaani tutvustamine ja põhjendamine).</p> <p>Noorte üritused ja peod. Peo praktiline planeerimine sünnipäeva ja klassiõhtu näitel.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) väärtustab kultuurilist mitmekesisust, suhtub sallivalt teistesse rahvustesse ja kultuuridesse; 2) koostab kodu korrashoiu ja vaba aja sisustamisega seotud tegevuste plaani (tegevuste ajaline järjekord, oma soovide ja võimalustega arvestamine); 3) kirjeldab vaba aja mitmekülge veetmise võimalusi kodukohas; 4) koostab matka või ekskursiooni plaani ning tutvustab seda kaaslastele; 5) koostab peo (sünnipäeva, klassiõhtu) tegevuste, sh ettevalmistuse plaani. 	<p>Kultuuriline identiteet: kultuuriteadliku inimese kujundamine, kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.</p> <p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: sotsiaalselt aktiivsem vastutustundliku ja keskkonnateadliku inimese kujundamine.</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilase kujunemine aktiivseks inimeseks, kes tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.</p>	<p>Matemaatika: arvude ümardamine tuhandeliteni</p> <p>Vene keel: pärisnimede kirjutamine, kõnearendus.</p> <p>Eesti keel: pärisnimede kirjutamine, nimisõnade moodustamine (rahvus).</p> <p>Kunstiõpetus: joonistamine, plakati vormistamine.</p> <p>Muusika: eesti laulud.</p> <p>Loodusõpetus: Eesti riik.</p>
Peatükk: INIMENE, ARENG JA TEAVE			
<p>Isikut tõendav dokument (ID-kaart, pass), selle muretsemine ja kasutamine.</p> <p>Isikuandmete turvaline hoidmine. Enda ja teiste kohta info edastamine internetis, sellega kaasneda võivad ohud ja ohtude vältimine.</p>	<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nimetab sidepidamise viise tänapäeval ja minevikus; 2) hangib õpetaja juhendamisel teavet teistelt inimestelt ning erinevatest 	<p>Tervis ja ohutus: internetis käitumisreeglite järgimine.</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: nüüdisaegsete tehnoloogiate eesmärgipärane kasutamine, oskus muutoime tulla muutavas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine, kõneareng.</p> <p>Vene keel: kirjade koostamine, tähestikuline järjekord.</p> <p>Kunst: reklaami plakati koostamine.</p>

<p>Kirjavahetus (kirja saatmine Eesti piires ja välismaale; tähitud kiri; e-mail, e-kaart; kirjavahetus tänapäeval ja minevikus).</p> <p>Telefon (telefoniraamatu kasutamine; infotelefon; sidepidamine tänapäeval ja minevikus).</p> <p>Reklaampakkumised (telefoni teel pakutavad kaubad- teenused; reklaamlehed postkassis jms), nõustumine- keeldumine.</p>	<p>infoallikatest; edastab kaaslastele teavet;</p> <p>3) kasutab otstarbekalt nüüdisaegseid sideteenuseid (kirjavahetus, telefon, Internet);</p> <p>4) teadvustab internetisuhtluses valitsevaid ohte ning mõistab, millist informatsiooni enda või teiste kohta on sobilik ja turvaline avaldada.</p>		
Peatükk: INIMENE JA TÖÖ, INIMENE JA RAHA			
<p>Töö lapse ja täiskasvanu elus (tööde liigid, töö tulemus, eesmärk, tingimused; kohusetunne ja vastutus tulemuste eest).</p> <p>Minu pere sissetulekud (palk, tootmine, toetused).</p> <p>Minu pere väljaminekud (eluase, toit, riided, transport, meelelahutus).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused);</p> <p>2) oskab nimetada oma pere olulisemaid sissetuleku- ja kuluallikaid.</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilase kujunemine aktiivseks inimeseks, kes tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.</p>	<p>Matemaatika: kahetehteliste tekstülesannete kirjalik vormistamine toetudes lahendus plaanile, liitülesanded (kahe ja kolmetehtelised): aritmeetilise keskmise arvutamine.</p> <p>Vene keel: sõnaühendid, jutukese koostamine, dialoogide koostamine.</p> <p>Eesti keel: dialoogide koostamine, arvete lugemine.</p> <p>Loodusõpetus: Eesti majandus.</p>
Peatükk: INIMENE, SÄÄSTLIKUS JA TURVALISUS			
<p>Jäätmekäitlus maal ja linnas (era- ja kortermajad; prügilad).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab jäätmete individuaalseid ja ühiskondlikke</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: sotsiaalselt aktiivsem vastutustundliku ja</p>	<p>Vene keel: lausete kirjalik koostamine.</p> <p>Kunst: joonistamine.</p>

<p>Prügi käitlemist reguleerivad piktogrammide pakenditel.</p> <p>Reisimine, erinevad transpordivahendid, hääletamine (eelised võrreldes ühistranspordiga, riskid).</p> <p>Hädaabi kutsumine erinevate õnnetusjuhtumite korral.</p> <p>Juhtumid, kus tuleb pöörduda politseisse.</p>	<p>käitlemisvõimalusi ja -viise, oskab jäätmeid sorteerida;</p> <p>2) teab kodukeemia ja ravimite väärkasutuse tagajärgi ja selle ennetamise võimalusi;</p>	<p>keskkonnateadliku inimese kujundamine.</p> <p>Tervis ja ohutus: elementaarsete ohutusreeglite omandamine.</p>	<p>Muusika: looduse helid.</p> <p>Loodusõpetus: Looduskaitse. Jäätmekäitlus. Eesti loodusvarad. Säastev tarbimine. Olmeprügi</p>
--	---	---	--

X. Õpiväljund 6.- 7.klass (projekt, õpikäigud)

Õpiväljund	Eesmärk (seotud õpilase teadmiste, oskuste ja pädevustega)	Sisu (mida konkreetselt teeme selle aine raames)
Fotonäitus „Millist värvi on suvi“?	Inimeste erinevusi ja nende huvialade märkamine ja aktsepteerimine.	Õpilased jagavad oma suvepuhkuse kogemusi ja tegevusi. Õpilased koostavad näituse kaunistamise reeglid ja käitumisreeglid näitusel.
Orienteerumine kodukohas	Õpilased meenutavad käitumisreeglid väljas poolt kooli. Koostöö ja suhtlemisoskuste arendamine. Õpilased käituvad looduses hoolikalt.	Õpilased töötavad meeskonnas orienteerumisel, et läbida kõik punkte. Jaotavad ülesanded vastavalt oma oskustele ja soovidele, õppivad kokku leppida oma vahel.
Mardi-ja kadripäev päev	Info hankimise oskuste arendamine, selle edastamine kaaslastele. Õpilane hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad.	Õpilased otsivad informatsiooni pühade traditsioonide, ajaloo ja tähenduse kohta. Õpilased osalevad pidustustel, õpivad tundides traditsioonilisi laule ja mängivad rahvamänge.

Jõulud	Õpilane hoolitseb oma välimuse eest ja valib olukorrale vastavad rõivad; järgib viisakusreegleid.	Jõuluüritustel osalemine kooli aulas ja klassiõhtul, käitumis ja viisakuse reeglite järgides. Klassikaaslastele kingituse ettevalmistamine ja kinkimine.
Heategevusnädala üritused	Õpilane väärtustab sallivust, hoolivust, abistamist ja lugupidamist. Mõistab ja oskab kirjeldada töö tähtsust (tulemus, eesmärk, tingimused).	Õpilane tegeleb vabatahtliku tööga kohalikus loomade varjupaikades. Õpilane kogub vajalikke esemeid loomadele. Õpilane levitab positiivseid sõnumeid ja heategusid koolis, luues infomaterjale, plakateid.
Sõbrapäev	Õpilane oskab leida vajalik teavet erinevatest infoallikast ning seda infot edasi anda. Oskab koostada soovid sõpradele, arvestades oma kaaslasi huve.	Õpilane otsib informatsiooni Sõbrapäeva ajaloo ja traditsioonide kohta ning jagab oma mõtteid ja tundeid sõpruse ja armastuse teemadel. Õpilane meisterdab kaardi ja saadab head soovid sõpradele või lähedastele.
Vastlad	Õpilane märkab ja teadvustab kultuurilisi erinevusi. Oskab kasutada raha otstarbekalt.	Õpilane osaleb loomingulistel projektidel, loob plakateid või esitlusi vastlapäeva jaoks. Õpilane tutvub erinevate kultuuride Vastlapäeva traditsioonidega. Õpilane osaleb laadal.
Intellektuaalne mäng „ Reisimine ajas“	Arendada meeskonnatöö oskusi ning ohutusreeglite kasutamist töötoades.	Õpilane osaleb aktiivselt ja täidab ülesandeid töötoas teemal „Inimene, aeg ja teave“. Õpilane käitub vastavalt käitumisreeglitele, järgides ka ohutusreegleid.

XI. Õppeaine kirjeldus kooliastmeti (8.-9. klass)

8-9.klassis on kõige olulisem toetada õpilasi iseseisvaks toimetulekuks. Vanuseliselt on oluline tähelepanu pöörata ühiskonnaõpetusega seotud teemadele: eri eluvaldkondadega seotud õigusaktid ja lepingud, ameti valik ja edasiõppimisvõimalused, töötaja õigused ja kohustused,

otstarbekad ja vastutustundlikud valikud/otsused, iseseisev raha kasutamine ja säästlik tarbimine, eluasemega seotud küsimused. Õpilased tutvuvad ja õpivad kasutama teabeallikaid, nõustamis- ja kriisiabivõimalusi; omandavad teadmise, kuidas otsida, küsida ja kasutada elus vajaminevat teavet ja abi. Õpilane harjutab iseseisva elu alustamise ja soolise küpsemisega seotud rollikäitumist. Teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles, tunneb ära lähisuhtevägivalla. Oluline on teadvustada pere loomise ja laste saamisega seotud vastutust. Õppetegevuses rakendavad õpilased eelnevatel aastatel omandatud eri situatsioonidele vastavaid suhtlemisoskusi. Kujuneb oskus hinnata oma ning kaasinimeste individuaalset ja rühmakäitumist (põhjus-tagajärg seosed, otstarbekus, vastavus ühiskonnainormidele).

XII. Teemaatiline planeerimine klassiti

8. klass, kokku 70 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: KÄITUMINE RÜHMAS			
Erinevad rühmad ja rollid. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid. Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet.	Õpilane: 1) arvestab ühistegevuses suhtluspartnerite erinevate arvamustega; 2) annab hinnangu oma ja kaaslaste käitumisviiside kohasusele situatsioonis; pakub õpisituatsioonis olukordadele sobivaid lahendusi; 3) saavutab õpisituatsioonis õpetaja juhendamisel kokkuleppeid lahkarvamuste korral; 4) teab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpisituatsioonis	Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtte tundmine. Kultuuriline identiteet: kehakeel, žestide ja sõnade tähendamine erinevates kultuurides. Teabekeskond ja meediakasutus: turvaline käitumine internetis.	Eesti keel: õpitud sõnavara kordamine. Kunst: loovtegevused, mis julgustavad õpilasi väljendama oma mõtteid ja tundeid seoses rühmas käitumisega. Kehaline kasvatus: paaride moodustamine, rühmadesse jagamine.

	oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi.		
Peatükk: LÄHISUHTED JA PEREKOND			
<p>Noormehe ja neiu omavaheline suhtlemine.</p> <p>Ajutised ja püsivad suhted, suhte loomine ja hoidmine, vastastikune usaldus, suhet kahjustavad faktorid, lahkuminek.</p> <p>Seksuaalsuse olemus ja arengu individuaalsus, seksuaalvähemused.</p> <p>Seksuaalkäitumine ja vastutus.</p> <p>Sugulisel teel levivad haigused (levimine, mõju tervisele, ravi, ennetamine).</p> <p>Nõustamisteenused.</p> <p>Lapsevanemaks saamine: füüsiline ja sotsiaalne küpsus.</p> <p>Peremudelid.</p> <p>Nooremate õdede-vendade eest hoolitsemine.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) väärtustab lähisuhteid ning oskab kontakti luua ning teab, kuidas suhteid hoida; tunneb ära lähisuhtevägivalla;</p> <p>2) teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid (sh rasedusest hoidumine);</p> <p>3) mõistab seksuaalelu alustamisega seotud vastutust; eristab lubatud ja lubamatut seksuaalkäitumist.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: sotsiaalse aktiivsuse ja vastutustundlikkuse kujundamine.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtte tundmine ja nende järgimine koolis ja väljaspool kooli.</p> <p>Kultuuriline identiteet: mis on kultuur ja kuidas see kujundab meie identiteeti.</p> <p>Tervis ja ohutus: tervislikku eluviisi ja turvalise käitumismustri kujundamine.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: erinevate meediavahendite vastutustundlik kasutamine.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine.</p> <p>Kirjandus Töö tekstiga. Teksti teema põhjal oma põhjendatud arvamuse avaldamine, arutelus osalemine.</p>
Peatükk: TERVISE HOIDMINE			

<p>Tervise füüsiline, vaimne, sotsiaalne ja emotsionaalne aspekt.</p> <p>Tervisenäitajad.</p> <p>Tervisliku eluviisi komponendid.</p> <p>Tervist hoidvate valikute tegemine.</p> <p>Inimese elukaar ja selle perioodid, põhivajadused eluperioodidel.</p> <p>Arstiabi kodukohas.</p> <p>Tervishoiu ja sotsiaalsüsteem Eestis.</p> <p>Koduapteek.</p> <p>Esmaabi lämbumise, põrutuse korral.</p> <p>Väsimus, stress, depressioon.</p> <p>Tervisealased infoallikad, nende kasutamine ja usaldusväärsus.</p> <p>Kaitsesüstimine haiguste ennetamise eesmärgil.</p> <p>Allergia.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab peamisi tervist tugevdavaid ja toetavaid tegureid, teab ja oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervisega;</p> <p>2) teab tervisliku toitumise, kehalise aktiivsuse ja unerežiimi põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;</p> <p>3) kirjeldab oma tervislikku seisundit, oskab pöörduda abi saamiseks arsti poole (registreerimine vastuvõtule, kojukutse, hädaabi);</p> <p>4) teab, mida tähendab ravikindlustus ning oskab nimetada tervishoiuteenuseid.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonna mõju tervisele, näiteks puhta õhu, puhta vee ja tervislike elutingimuste olulisust.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: tervislike eluviisi väärtustamine ja selle toetamine.</p> <p>Tervis ja ohutus: igapäevaelus esinevate ohutusega seotud olukordade üle, näiteks liiklusest, kodust, koolist ja mängudest.</p> <p>Teabekeskkond ja meediakasutus: kaitsta oma privaatsust internetis ja hoida end turvalisena digitaalses keskkonnas.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara laiendamine</p> <p>Loodusõpetus: tervislike eluviiside ja toitumise olulisus.</p> <p>Kehaline kasvatus: õppimine erinevatest treeningmeetoditest ja nende mõjust tervisele.</p> <p>Matemaatika: arvutamine ja analüüs terviseandmete põhjal, näiteks kehakaal, pikkus ja pulsisagedus.</p>
Peatükk: RISKIKÄITUMISE ENNETUS			
<p>Toimetulek vägivallaga.</p> <p>Kuriteo ohvriks langemine, pöördumine õiguskaitseorganite poole.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab riskikäitumisega kaasnevaid ohtusid liikluses, vees,</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: väärtuste seostamine vastutustundliku käitumisega, näiteks otsuste tegemisel ja riskide hindamisel.</p>	<p>Eesti keel: õpitud sõnavara kordamine.</p>

<p>Seksuaalvägivald, valehäbi, ohvriabi.</p> <p>Uimastid ja kuritegevus.</p> <p>Mängurlus: loterii, hasartmängud (mänguautomaadid, kasiino jne) - riskid, sõltuvus, abi saamise võimalused.</p>	<p>toitumisel, nutivahendite kasutamisel, uimastite omamisel ja tarbimisel.</p>	<p>Tervis ja ohutus: erinevate riskikäitumise näidete, nagu liiklusohutuse reeglite eiramine või ohtlike esemete kasutamine.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: arendada kriitilist mõtlemist ja meediapädevust, et teha teadlikke ja vastutustundlikke valikuid.</p>	<p>Kirjandus: lugemisülesanded: artikleid riskikäitumise ja selle tagajärgede kohta.</p> <p>Matemaatika: statistiliste andmete analüüsimine riskikäitumise levimuse ja tagajärgede kohta.</p>
<p>Peatükk: INIMENE JA VÄLIMUS</p>			
<p>Eakohane igapäevane ja pidulik riietus, aksessuaarid (nt kooli lõpupidu); suhtumine vanemate, eakaaslaste, moeajakirjade soovitusesse.</p> <p>Rõivaste ja jalatsite hooldus: hooldusmärgid.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) hoolitseb oma riiete eest ja valib olukorrale sobiva riietuse; teab riiete hooldusmärkide tähendusi.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkond ja kuidas loodus meid ümbritseb.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: väärtuste olulisus meie käitumise ja suhete kujundamisel.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara töö, suuline kirjeldus õpitud sõnvara kasutades.</p> <p>Kirjandus: Töö tekstiga. Tegelaste välimuse ja iseloomu kirjeldamine nii suuliselt kui ka kirjalikult.</p> <p>Kunst: mustrite ja ornamentide joonistamine</p>
<p>Peatükk: INIMENE JA TEAVE</p>			
<p>Avalik infopunkt. Kohalik ajaleht.</p> <p>Eestis ilmuvad ajalehed ja ajakirjad; ajakirjanduse tellimine.</p> <p>Uudisteportaalid internetis, internetis leiduva informatsiooni varieeruv kvaliteet.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja leiab olulisi infoallikaid tervisetabe, nõustamis- ja kriisiabi võimaluste kohta kodukohas või selle lähiümbruses; teab, millal ja kuidas pöörduda õiguskaitseorganite poole.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: teave abi, et paremini mõista keskkonda ja jätkusuutlikku arengut ning kuidas see seostub meie igapäevaste valikutega.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: teiste inimeste privaatsuse austamine, eriti teabe jagamisel.</p>	<p>Eesti keel: sõnavara arendamine</p> <p>Kirjandus: arutelu meedia mõjust inimese teadlikkusele, suhtlemisele ja info tarbimisele.</p> <p>Ajalugu: ajakirjanduse tekkimise ajalugu.</p> <p>Informaatika</p>

		Tervis ja ohutus: usaldusväärseid allikaid ning kuidas eristada tervislikku teavet ebatäpsest või eksitavast teabest.	Praktilised ülesanded, mis arendavad oskusi teabe kriitiliseks analüüsiks ja töötlemiseks.
Peatükk: INIMENE, ASJAD JA RAHA			
<p>Arve avamine pangas; hoiuse igapäevane kasutamine.</p> <p>Maksete liigid koduses majapidamises, maksete tasumise võimalused, täpsus.</p> <p>Igapäevased sisseostud: ostukoha valik (kauplus, turg jms); kulude planeerimine päevaks, nädalaks; ostutoimingud.</p> <p>Ühiskondliku toitlustamise asutused (menüü, arve, käitumisetikett (sh kaaslaste kutsumine); toidu kojutellimine).</p> <p>Kataloogikaubandus (tellimine, riskid, kauba tagastamine).</p> <p>Postipaki saamine ja saatmine.</p> <p>Küla-/linnaraamatukogus lugejaks registreerumine, teabe hankimine otsitava kirjanduse kohta.</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) teab erinevaid pangaja e-teenuseid ning vastavaid veebikeskkondi.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: ostuvalikute mõjutamine ressursside kasutamisele ja jätmete teketele.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: vastutustundlik rahakasutus võib aidata kaasa heategevusele ja ühiskondlikule arengule.</p> <p>Teabekeskond ja meediakasutus: kriitiline mõtlemine reklaamide suhtes, võrdlusostude tegemine ja arukate valikute tegemine.</p>	<p>Matemaatika: rahalisi mõisteid, nagu keskmine sissetulek ja tarbimisharjumused.</p> <p>Käsitöö ja tehnoloogia: materjalide väärtus ja taaskasutamine.</p> <p>Eesti keel : sõnavara laiendamine.</p> <p>Ajalugu: raha ajaloolises perspektiivis.</p>
Peatükk: KARJÄÄRI PLANEERIMINE			

<p>Eneseanalüüs (töölased huvid, võimed, oskused, isiksuseomadused). Jätkuõppevõimalused (erialad, õppeasutused).</p>	<p>Õpilane: 1) teab sobiva elukutse omandamise võimalusi; 2) teadvustab oma võimete, teadmiste ja oskuste tugevaid ja nõrku külgi.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonnaga seotud karjäärivalikuid, näiteks keskkonnatehnoloogia, looduskaitse, taastuvenergia. Väärtused ja kõlblus: karjääriplaneerimine peaks olema kooskõlas isiklike väärtustega.</p>	<p>Eesti keel: erialade nimetused eesti keeles. Matemaatika: erinevate töövaldkondade töötasusid ja nende võrdlemine.</p>
---	---	--	---

9. klass, kokku 35 tundi

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming läbivate teemade kaudu	Ainetevahelised seosed
Peatükk: LÄHISUHTED JA PEREKOND			
<p>Lähisuhted, suhete alustamine ja hoidmine, vastutus ja austus. Kooselu, abiellumine ja pere loomine. Raseduse planeerimine; loote areng; loote ja ema tervist hoidev käitumine. Lapse sündimine: ettevalmistused imiku hooldamiseks; sünnijärgsed kohustused (nimepanek, tervisekindlustus, meditsiiniline kontroll jms); kohaliku omavalitsuse ja riiklikud toetused. Lapse saamisega seotud (lisa) kulutused (peamised kuluartiklid</p>	<p>Õpilane: 1) suhtleb tavasituatsioonides adekvaatselt (kuulab vestluspartnerit, esitab küsimusi, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele); 2) reageerib adekvaatselt kohatule käitumisele enda ja teiste suhtes; 3) oskab küsida teavet kaasinimestelt, kasutada teabetekste ja teatmikke; 4) hindab oma ja kaaslaste käitumise otstarbekust tavasituatsioonides;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik: praktilised sammud, mida perekond saab teha keskkonnahoidliku eluviisi edendamiseks. Väärtused ja kõlblus: peretraditsioonide tähtsust ja väärtused perekonna elus. Kultuuriline identiteet: kultuuride mõju lähisuhtetele ja perekonnale.</p>	<p>Eesti keel: koostab jutustus oma perekonnast. Matemaatika: lahendab tekstülesannet, mis käsitlevad pereliikmete kulutusi. Loodusõpetus: looduskeskkonna mõju lähisuhtetele ja perekonnale. Ajalugu: tutvub erinevate ajalooliste peremudelite ja -traditsioonidega erinevates kultuurides</p>

<p>lapseeas), lapse hooldamisele kuuluv aeg. Puudega laps.</p> <p>Imiku- ja lapseiga (peamised arengutingimused, suhtlemine lapsega, lapse õigused (alus) haridusele.</p> <p>Lapse arendamine-õpetamine (eakohased mänguasjad, raamatud jms); mängude õpetamine noorematele õpilastele.</p> <p>Peretülid ja – vägivald (tagajärjed, lahendused, valehäbi, nõustamis- ja kriisiabi).</p> <p>Uimastite tarbija perekonnas: mõju majanduslikule olukorrale, suhetele.</p> <p>Kohalikud ja üldriikliikud nõustamis- ja ravivõimalused.</p> <p>Lahutus, lahuselava vanema kohustused lapse kasvatamisel.</p>	<p>5) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;</p> <p>6) nimetab pereeluga seotud nõustamise ja abi võimalusi kodukohas.</p>		
Peatükk: EELARVE PLANEERIMINE			
<p>Pere sissetulekud (palk, toetused).</p> <p>Igapäevaste kulutuste planeerimine (eluase, toit, riietus, transport, vaba aeg); kulutuste kasv perekonna suurenemisel (sh lemmiklooma võtmisel).</p> <p>Suurte väljaminekute planeerimine (soovid, võimalused, riskid: raha</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab inimtegevuse peamiste ressursside (aeg, teadmised/oskused, töö, raha) tähtsust oma elus;</p> <p>2) oskab planeerida ressursside täiendamise/kulutamisega seotud tegevusi.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik: eelarve olulisus ja säästude tegemine.</p> <p>Väärtused ja kõlblus: rahaliste väärtuste ja prioriteetide seostamine eelarve koostamisel.</p> <p>Kultuuriline identiteet: kultuuriliste toitumis- ja tarbimisharjumuste mõju eelarve planeerimisele.</p>	<p>Matemaatika: õpib arvutama eelarvet ja kulutuste summasid.</p> <p>Kodundus: planeerib ja koostab nädalamenüüd.</p> <p>Informaatika: kasutab arvutiprogramme, et luua eelarvete tabelid või graafikud.</p>

säästmine ja hoiustamine, järelmaks, krediit, laen, liising). Kaupade-teenuste garantii (müüjalt teabe hankimine, garantii võimaluste-tingimuste kohta).			
Peatükk: ELUASE			
<p>Eluaseme liigid, eluaseme otsimine, arvestades pere vajadusi ja võimalusi (müügikuulutused, kinnisvarafirmad). Üürileping, selle tingimused (üürniku õigused ja kohustused, „halva” lepingu ohud).</p> <p>Eluaseme sisustuse planeerimine: hädavajalik sisustus, sisustuse hankimise (ostude) järjekord, ratsionaalne paigutus, kujundusdetailid.</p> <p>Eluaseme, olmetehnika soetamine, hooldus ja remont: teabe hankimine võimaluste, tingimuste ja abiteenuste kohta (müüja, telefoniraamat, kasutusjuhend jne).</p>	<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab eluaseme omandamise, sisustamise ning hooldamisega seotud vajadusi, võimalusi, ohtusid ja kohustusi.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik: linnade ja maapiirkondade jätkusuutlike eluasememudelid.</p> <p>Kultuuriline identiteet erinevate kultuuride ja traditsioonide mõjus eluaseme valikule ja kujundamisele.</p> <p>Tervis ja ohutus: vaimne tervist ja heaolu eluaseme keskkonnas.</p>	<p>Matemaatika: ruumala, pindala ja ümbermõõt, mis on seotud eluaseme mõõtmega.</p> <p>Ajalugu: erinevad eluasemevorme ja elamistingimuste erinevused.</p> <p>Kunst: oma kodu/korteri plaani joonestamine.</p> <p>Kodundus: kodukorraldus, koduhooldus ja kodu sisustamis.</p>
Peatükk: KARJÄÄRI PLANEERIMINE			
Jätkuõppevõimalused, valikute tegemine, arvestades huvisid, võimeid ja majanduslikke	<p>Õpilane:</p> <p>1) hindab nõustaja suunamisel adekvaatselt oma</p>	<p>Väärtused ja kõlblus: karjääriplaanide tegemine oma isiklike väärtustele toetudes.</p>	<p>Ajalugu: elukutsete ajalooline tähtsus ja nende roll ühiskonnas.</p>

<p>võimalusi (transport, elamiskulud jms); kutsenõustamine.</p> <p>Kohalik tööhõiveamet, tööturuteenused töötajale, töötus. Töötaja põhilised õigused ja kohustused, lepinguta töötamisega kaasnevad riskid ja tagajärjed, ümbrikupalk.</p> <p>Abi leidmine tööõigusega seotud küsimustes.</p> <p>Inimkaubandus: tööorjus ja prostitutsioon, ohvriks sattumise põhjused, inimkaubandusele viitavad märgid (kuulutuses, tööpakkuja käitumises), ohtude teadvustamine, käitumine ohvriks sattumise korral, ohvriabi.</p>	<p>võimeid, teadmisi, oskusi, jätkuõppevõimalusi ja -tingimusi ning teeb enda jaoks sobivaima karjäärivaliku;</p> <p>2) teab oma peamisi õigusi ja kohustusi töötajana, nimetab info ja abi saamise võimalusi tööõigusega seotud küsimustes;</p> <p>3) mõistab lepinguta töötamise ja ümbrikupalgaga seotud riske ja negatiivseid tagajärgi;</p> <p>4) tunneb töötamisel ära inimkaubandusele viitavad märgid, teadvustab ohte ning kirjeldab õiget käitumist inimkaubanduse ohvriks sattumise korral.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: erinevad keskkonnaprobleemid ja nende mõjuga erinevatele elukutsetele.</p> <p>Kultuuriline identiteet: karjääriteed, mis on seotud kultuurilise identiteedi ja päritoluga.</p> <p>Tervis ja ohutus: terviseiga seotud erialade ja karjäärivõimalustega.</p>	<p>Kehaline kasvatus: tervisliku eluviisi ja füüsilise aktiivsuse mõju tööelule ja karjäärile.</p> <p>Eesti keel: loeb ja analüüsib tekstid, mis käsitlevad erinevaid elukutseid ja karjääri planeerimist.</p>
--	--	---	--

XIII. Õpiväljund 8.-9. klass (projekti toode)

Õpiväljund (projekti toode)	Eesmärk (seotud õpilase teadmiste, oskuste ja pädevustega)	Sisu (mida konkreetselt teeme selle aine raames)
<p>Fotonäitus „Millist värvi on suvi“?</p>	<p>Aidata õpilastel inimeseõpetuse raames uurida ja mõista suveperioodi seost inimeste emotsioonide, tervise, suhtlemise, kultuurilise mitmekesisuse ja isikliku arenguga.</p>	<p>Fotonäitus võib julgustada õpilasi suhtlema teistega, jagades oma fotograafilisi vaatenurki ja suvega seotud kogemusi.</p>

Orienteerumine kodukohas	Aidata õpilastel sportliku orienteerumise kaudu arendada füüsilisi oskusi, ruumilist mõtlemist, koostööd, vastutustunnet, otsustusvõimet ning ohutus- ja keskkonnateadlikkust.	Õpilased õpivad tundma kaardi elemente, mõistma mõõtkava. Arendama oma koostöö ja ülesannete jagamise oskust.
Mardi-ja kadripäev päev	Aidata õpilastel Kadri-Mandri päeva kaudu arendada kultuurilist teadlikkust, sotsiaalseid oskusi, loovust, eetilisi väärtusi, identiteeti ja eneseteadvust.	Rühmas tegevused ja koostööd. Õpilased saavad õppida suhtlemist teiste inimestega, austades nende arvamusi ja traditsioone.
Jõulud	Aidata õpilastel jõulu ürituste kaudu arendada kultuurilist teadlikkust, sotsiaalseid oskusi, empaatiat, eetilisi väärtusi ja finantskirjaoskust.	Kingituste ostmine ja eelarvestamine. Õpilased saavad õppida mõistlikke ostuotsuseid. See aitab neil arendada teadmisi isikliku rahanduse ja rahalise planeerimise kohta.
Heategevusnädala üritused	Aidata õpilastel arendada teadmisi loomade eest hoolitsemisest, vastutustunnet ja eetilist mõtlemist.	Ekskursioon varjupaigas, kus õpilased saavad aidata erinevate ülesannetega, nagu loomade jalutamine, mängimine, toitumine.
Sõbrapäev	Aidata õpilastel arendada sotsiaalseid oskusi, suhtlemisoskust ja emotsionaalset intelligentsust.	Sõprade vestlusringid, kus õpilased saavad arutada sõpruse, suhete ja austusega seotud teemasid.
Vastlad	Aidata õpilastel tutvuda erinevate kultuuride ja traditsioonidega ning arendada avatust ja tolerantsust teiste tavade ja kommete suhtes. Nad õpivad hindama erinevusi ja austama mitmekesisust.	Ohutus- ja tervisealased teadmised: Õpilastele tuleks õpetada vastlapäeva tegevustega seotud ohutusnõudeid ja tervisealaseid teadmisi.
Intellektuaalne mäng „Reisimine ajas“	Aidata õpilastel arendada kultuurilist teadlikkust ja avatust erinevatele perspektiividele.	Mäng aitab õpilastel arendada mitmesuguseid oskusi, laiendada teadmisi ja arendada üldist inimeseõpetuse pädevust.